

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quomodo aqua sanarit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

que meliores libri, præfens cognominatur, non imperfe-
ctum cognominabatur. Porro pro Bethesda, quidam li-
bri impressi scribunt Bethesda, ut etiam quidam Græci pro
Βηθεσδα scribunt Βηθσαιδα: sed ut Latinos illos ex Græcis
consulidisse mutatos, dubium non est: ita Græcos hos ex
Latinis, credibile est. Recepta Græcorum lectio est Βη-
θεσδα Bethesda, quod, prout scribitur à Syro, significat do-
mum misericordiae: Latinorum Bethesda, quod interpretari
licet domum piscationis. Vera verior, incertum. lege Notatio-
nes nostras prolixiores.

De Græca lectione sic: ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κορυ-
φῆσιν: Sic cum Regio plerique omnes libri scribunt, prius
nomen tertio, posterius primo casu. Quidam utrumque scri-
bunt tertio casu ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κορυφῆσιν. Theo-
phylacti Roma excusi textus, commentario consentien-
te omisissæ præpositione & articulo, utrumque scribit pri-
mo casu ἀρχαίᾳ κορυφῆσιν. Lege latinas varietate-
res, & Notationes nostras in variis Bibliorum lectio-
nes.

§. 3. Itaq; dicendum est diuerfas fuisse partes a-
quæ illius, si hostiæ aliquæ ibi lauabantur. Noluit
fortè Deus cultum suum & templum perpetuo mi-
raculo illustrare. Christum autem suos eodem mo-
do baptismo lauit in sanguine suo dealbatus. Ita
Tertullianus libro de baptismo, capite quinto. figu-
ram baptismi esse ait. Sciunt opaci quique fontes & aui
quique riuus, & in balneo piscina & euripi in domibus vel
cisterna & pates, qui rapere dicuntur, scilicet per vim spi-
ritus nocentis. Nam & eneidos & lymphatos & hydropho-
bos vocant, quos aqua necauerunt, aut amentia vel for-
midine excrucerunt. Quorsum ista retulimus? ne quis du-
rius credat Angelum Dei sanctum aquis in salutem hominis
temperandis adesse, cum Angelus malus profanus commer-
cium eiusdem elementi in perniciem hominis frequentat.
Angelum aquis interuenire, si nouum videtur, exemplum
fuit præutarrit. piscinam Bethsaidam Angelus interuenien-
s commouebat, obseruabant qui ualitudinem quereban-
tur. Nam si quis præuenerat descendere illuc, queri post la-
uacrum desinebat. Figura ista medicine corporali spiritua-
lem medicina nangebatur, ea forma, qua semper carnalia in
figura spiritualium antecedunt. Proficiente itaque in homi-
nibus gratia Dei, plus aqua & Angelo acceptis: qui uicia
corporis remediabant, nunc spiritum medentur: qui tem-
poralem operabantur salutem, nunc æternam reformant:
qui unum semel unum liberabant, nunc quotidie populos con-
seruant, delera morte per ablutionem delictorum, Exempto se-
reatu, eximitur & pona.

Angelus a
qua ad-
erat.

Miraculi
huius alibi
mentio non
est.

Chrysothomus homilia 35. non modo piscinam
figuram baptismi esse asserit, sed etiam imaginem il-
lustratorem, quia Christo proprio est. Erat uero ad
radicem montis, in eamq; uidebatur aqua templi deri-
uata.

§. 4. Nusquam huius miraculi in scriptura men-
tio alia habetur, imò ne quidem ab externis Scri-
ptotibus, quod inter tot rerum minutias quæ scri-
bi solent, mirandum est. Verum uoluit Deus nobi-
lissimum extate miraculum, quo suos in religionis
constantia conseruaret: Gentibus ostenderet cul-
tum illum sibi placere. Semper enim Dei Ecclesia
miraculis gloria Dei reluxit, nec unquam ita destitu-
ti fuerunt fideles, quin aliquo in loco, quasi exerta
manu beneficia Deus porrigeret. Porro in quinque
porticibus magnam hominum multitudinem fuisse
ratio declarat, & Syrus textus etiam auget: dicit
enim fuisse ἡνθὰς ἄγριας Chammas sagias, populum ma-
gnum. Nec etiam dubitandum præter ægros fuisse plu-
rimos, qui seruirent illis, pauperibus Eleemosynas
darent, diuitibus ministrarent, quam rem adiuuabat
templi uicinitas, & nunc festum, itaq; loco conspi-
quo factum est miraculum.

§. 5. Monet noster Vincencius Anabaptistas
quosdam historiam de piscina probaticâ non reci-
pere, quod nulla in ueteri Testamento eius men-
tio habeatur. nec à Iosepho quidem, at nobis satis
est ad fidem nouum Testamentum. Stultum enim
esset Ioannem eâ de re scribere, de qua conuinci
à multis uiuentibus possit. Credibile uero est,
miracula illa post ueteres libros scriptos capisse.
Quod ad Iosephum attinet, obiter & malignè Ba-
pultæ & CHRISTI res attigit, de admirandis
Apostolorum & martyrum rebus silet, hac in re-
gentium fecutus malignitatem, Christianorum
res ubique deprimendum. Nec dubito Iosepho iam
adulto gratiam illam sublatam, Apostolis ubiq; sani-
tatem conferentibus.

Tertullianus post Domini mortem defuisse di-
cit. aduers. Iudæos capite decimo tertio. Et manda-
tum est nubibus, ne pluerent imbrem super uincam Sereb,
id est, celestibus beneficiis ne prouiderent domus Israel,
Fecerat enim spinas, ex quibus Christum coronauerat: &
non iustitiam sed clamorem, quo in crucem eum extorci-
rat: & ita subtrahitis Charismatis prioribus, lex & Pro-
pheta usque ad Ioannem fuerunt: & piscina Bethesda usq;
ad aduentum Christi, curando inualeitudines ab Israel, desin-
beneficiis, deinde ex persequantia furoris sui nomen Domini
per ipsos blasphemaretur.

Aquarum collectiones natatorias appellabant,
non quod ad natationem omnes usurparentur, sed
quod plurimè. Nandi enim olim exercitationes ter-
rerrimæ erant, quando & milites id discabant, & Au-
gustus nepotes ipse docebat. Comparatæ itaq; in il-
lum usum piscinæ habebantur.

VERSUS 4.

Angelus autem Domini descendebat
secundum tempus in piscinam, &
mouebatur aqua. Et qui prior
descendisset in piscinam post mo-
tionem aqua, sanus fiebat à qua-
cunque detinebatur infirmitate.

QUESTIO I.

Quomodo aqua sanatis?

§. I. Descendebat Angelus, & aquam mouebat
non motu sanaturus, sed ut præfens Dei be-
neficium testaretur. Uritur autem Deus creaturis pro
arbitrio, etsi illa quæ faciunt supra earum naturas
sint. Non symbolum duntaxat aqua fuit, sed etiam
causa sanitaris, per illam enim Deus potentiam
suam exercuit. De potentia obedienti alio lo-
co disserui. Syrus addit ἡνθὰς ἄγριας Chammas sagias, tur-
bam illis a-
quam, agris nempe. Quod uero Græcis ait ἡνθὰς
ἀγριας, secundum tempus, Beza interpretem nostrum
quasi barbarum reprehendit, cum boni auctores
eo modo loqui soleant. Nam secundum tempus
est, post aliquod temporis interuallum. Sic Ci-
cero 1. de Oratore, secundum hunc diem. Et in
Vatin. secundum ea quæro. & oration. 2. in Ver-
tuaratio est, ut secundum binos ludos mihi respondere in-
cipias, uera, ut ante primos ludos comperendim. Itaque
secundum tempus apparebat, quo Deo uisum fuit, In

VERSVS 10.

Dicebant ergo iudaei illi, qui sanatus fuerat: Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum.

QUESTIO I.

An non liceret ferre grabatum Sabbato?

§. 1. Nus minimum ferre Sabbato vetitum videtur Jerem. 17. 24. Et erit: si audieris me, dicit Dominus, ut non inferatis onera per portas civitatis huius in die Sabbati: & si sanctificaveris diem Sabbati, ne facias in eo omne opus: &c. & 27. Si autem non audieris me ut sanctificeris diem Sabbati & ne portetis onus, & ne inferatis per portas Ierusalem in die Sabbati: succendam ignem in portis eius, & devorabis domos Ierusalem, & non extinguetur. Vbi tamen de minimis non est mentio, sed in communi de oneribus, quae per portas inferebantur die Sabbati non minus quam profano. Non dubito Ieremiam loqui de oneribus, quae inferebant in Vibem & vendebant, quod peccatum etiam post captivitatem fuisse auctor est Nehemias cap. 13. 15. In diebus illis vidi in Iuda calcantes torcularia in Sabbato, portantes acervos, & onerantes super asinos vinum, & vvas & vicus, & omne onus, & inferentes in Ierusalem in die Sabbati. Et contestatus sum, ut in die qua vendere liceret, venderent. Et Tyrj habitauerunt in ea inferentes pisces, & omnia venalia: & vendebant in Sabbato filij Iuda, & dixerunt: Quae est haec res mala, quam vos facitis, & profanatis diem Sabbati? Nunquid non haec fecerunt patres nostri, & adduxit Deus noster super nos omne malum hoc, & super civitatem hanc? Et vos additis iracundiam super Israel violando Sabbatum. Factum est autem cum qui vissent porta Ierusalem in die Sabbati, dixit: & clausurunt ianuas, & praecepi ut non aperirent eas usque post Sabbatum: & de portis murus constitutus super portas ut nullus inferret onus in die Sabbati. Et manserunt negotiatores & vendentes universa venalia foris Ierusalem semel & bis. Et contestatus sum eos, & dixerunt: Quare maneris ex adverso muri? Si secundo hoc feceritis, manum mittam in vos. Itaque & tempore illo non venerunt in Sabbato. Vbi calcantes torcularia & ferentes onera ad mundinas reprehendit. Itaque paruum & necessarium onus ferre non minus licitum erat Sabbato, quam ambulatio, ac similia. Nullo vero modo sanare miserum Sabbati peccatum erat, ut etiam noster Vincencius docet. Erant quidem in cultu Sabbati plusquam superstitiosi Iudaei, ita ut in periculo remigate, nec quicquam tale ferre vellet. Hoc autem tempus maiorem observationem requirebat, cum decies circiter centena hominum millia ad festum convenissent, & magno supplicio dignum facinus, videretur ferre lectum turbae & Deo insultantem calamitatem uniuersae genti inde orituram timebant: ex Ieremia enim loco citato cognorant, inter causas vastationis violationem Sabbati referri.

Sabbati cura superstitiosa.

§. 2. Itaque Sabbatum non videtur violasse, ut etiam Chrysostronus exponit Hom. 36. Neque tantum sanatus, sed ut lectum auferat in bes, ut miraculum crederetur, & nemo falsum & simulatum opinaretur. Nisi enim firmiter & robustis membris id ferre non potuisset. Seruas hunc violavit legem sapenumero Christus, ut maiorem in modum impudentium silentium imponas. Non autem violasse Sabbatum rando, censet Chrysostronus, fecit enim non in Legis contemptum, sed augmentum. & non παραβαλον τον νόμον ἀλλ' υπεραβαλον, non transgrediens legem, sed superans.

In Syro est: *ביום זמן* in tempore, tempore, hoc est per intervalla temporis: Iunius & Tremell. In tempore tenoris, quod minimè probandum, cum idem sit in Syriaco verbum bis repetitum. Cyrill. lib. 2. cap. 25. Angelum divinà virtute per aquas sanasse, D. Thomas, Theophylact. inditam aquae virtutem, quae sanaret omnes, quod de illà instrumentali ratione intelligendum est.

Rectè ergo noster vertit: secundum tempus, & minus rectè Beza, certo momento; non enim certum erat vllum momentum, quo veniret, sed ob incertitudinem omni momento expectabant. Eodem modo minus commodè certo tempore vertunt alij: nam ambiguum est.

§. 2. Incerta fuisse accessus momenta docet multitudo expectantium. Cur autem vno potius loco, quam alijs Deus ista operetur, solus ipse novit, qui omnia facit.

Hodie quoque multis locis multa miracula operantur, in alijs nulla. Quae de re Augustin. Epistol. 137. Vbi quae quidem Deus est, & nullo continetur vel includitur loco qui condidit omnia, & eum à veris adoratoribus in Spiritu & veritate oportet odorari, ut in occulto exaudiens, in occulto etiam, invisibiliter & coronet. Veruntamen ad ista, quae hominibus visibiliter nota sunt, quis potest eius consilium perscrutari, quare in alijs locis haec miracula fiant, in alijs non fiant?

§. 3. Qui prior descendit, sanatur, ut appareat miraculo, non autem naturae sanitatem donari. Hic multos annos habuit in morbo. Syrus: quod multum tempus fuit ei, & interpretis in Regijs biblijs, addidit: in morbo. Sed in Syro non est.

§. 4. Anni ægrotantis morbi incurabilem contumaciam, & languentis patientiam demonstrant, ideo enim haec adduntur, ut miraculum esse probetur. Monet simul Deus et si beneficia sua diutissimè differat, non desperandum tamen esse. Quod respondet vers. 7. *abere*, Domine, seorsum ponendum est, magno enim affectu dicitur, Illud enim Domine est civiliter approbantis, quod voce ipsa indicabat. Syrus expressit eum affectum *אמר לי* in mari. Etiam Domine mi. Chrysostronus admiratus hominis tolerantiam & spem, exclamat: Pudeat ergo nos, pudeat dilectissimi, & incredibilem seorsum nostram deploremus: octo & triginta annos hic expectauerat, expectabatque, neque eius impletum est desiderium, neque negligentia sua non sanabatur, sed praeventus ab alijs, neque propterea desperavit: nos autem si vel decem dies orationibus: munitissimè non exaudimur, iam desperamus: hominibus vero quam diligentissimum exhibemus ministerium, in militris, in difficultatibus sermientes, & tandem frequenter omnem spem amittimus: Dominum autem nostrum, ubi sine dubio merces sequitur longè laboribus amplior, (spes enim non confundit, inquit:) debito studio & diligentia prosequi non possumus: & quoniam hoc supplicio dignum? nam si nihil accepturi essemus, ipsius tamen frequens consuetudo nonne innumera nobis bona attulisset? sed laboriosa est assidua oratio: & quid non laboriosum, quod à virtute proficitur?

§. 5. Libri Graeci variant: alij *ἐν τῷ ἑσπέρῳ* & *τὸ ἕδω* turbant aquam: alij *ἐν τῷ ἑσπέρῳ* mouebatur. Eodem sensu; ratio quia & alij articulum putauerunt, alij partem dictionis *ἐν τῷ ἑσπέρῳ*. Hinc duae lectiones. *ἐν τῷ ἑσπέρῳ ἕδω*, & *ἐν τῷ ἑσπέρῳ τὸ ἕδω*. Posteriore proba, quia Latinus & Syrus eam retinent. Quod in historia scholastica, cap. 81. scribitur de ligno crucis, fabula est. Adrichomius in descriptione Ierusalem, putat hic factum ignem fuisse sepulchrum. 2. Machab. 1. 19. Verum id quoque incertum. Puteus enim altus fuit & sine aqua.

